

SEMENARSKA ASOCIJACIJA SRBIJE

Bulevar Oslobođenja 69/1
21000 Novi Sad, RS
tel: +381 21 6624 760
fax: +381 21 526 161
e-mail: office@semenarska.rs
Br.računa: Societe Generale Srbija a.d.
2750010221016824 04
PIB: 106637076

Izveštaj sa sastanka **Upravnog odbora** Euroseeds, 18./19.03.2021.

Sastanak UO je održan online, sastanku je, ispred Seminarske asocijacije Srbije, prisustvovala Svetlana Balešević Tubić.

Deo I (18.03.2021., 9:00 – 12:30)

Naglašeno je da je, zbog pandemije, u Belgiji još uvek na snazi preporuka da se radi od kuće, čega se pridržava i Sekretarijat Euroseeds. Ako se do septembra okolnosti promene, Sekretarijat se vraća uobičajenom radu.

1. Euroseeds Kongres: Kongres 2020 je od strane učesnika ocenjen kao dobar, posebno vezano za aktuelnu tematiku i predavače. Međutim, izlagači i sponzori, kao i zainteresovani za B2B, su nezadovoljni posetom štandovima preko virtuelne platforme i izražavaju želju za regularnim kongresom.
Kongres 2021 (Prag), očekuje se da će, prema predviđanju toka vakcinacije, moći da se održi „fizički“. Naravno, biće pripremana i virtuelna varijanta. Ukoliko bude redovan Kongres, potvrda o vakcinaciji ili negativan PCR test (ne stariji od 48 sati pre početka kongresa), biće obavezni za sve učesnike.
2. Finansije: Budžet 2020, prema draft rezultatima 2020 je završena pozitivno (u julu će biti konačan izveštaj), sa napomenom da su troškovi putovanja bili značajno reducirani.
Budžet 2021, nema promena u odnosu na plan usvojen na Skupštini u oktobru 2020. Napomena je da će dalja situacija sa pandemijom opredeliti i neke od troškova (putovanja, Kongres). Neki od članova UO su naglasili važnost lobiranja za aktuelnu tematiku (PBI) i sumnju da li će budžetom predviđena sredstva biti dovoljna.
3. Upraznjene pozicije u Sekretarijatu: „Technical Manager Seed Trade and Plant Health“ i „Manager Membership Relations and Engagement“. Konkurs je raspisan, u maju mesecu će se obaviti intervjui sa prijavljenim kandidatima. Naglašena je važnost i značaj ovih pozicija za ciljeve i aktivnosti koje sprovodi Euroseeds.
4. Promet semena i zdravlje bilja:
 - Pitanje trećih zemalja (Maroko, Rusija, Velika Britanija) i aktivnosti Euroseeds, razmatrana je regulativa vezano za problematiku prometa semena i zdravlja bilja, a koja je novina u pomenutim zemljama:
Maroko, vezano je za kompanije koje se bave povrćem i izvoze u ovu državu, odnosno postoji potreba da se usaglase zahtevi po pitanju fitosanitarnih kriterijuma.
Rusija, naglašeno je da je promet sa Rusijom veoma otežan jer se regulativa stalno menja, ne može se sa sigurnošću znati kakva će pravila biti, što značajno otežava promet semena. Euroseeds je uputila pismo zvaničnicima u Rusiji, a ekskluzivu za pregovore sa Rusijom ima EU Komisija, ne pojedinačne zemlje članice EU. Ukoliko države pojedinačno budu pregovarale sa Rusijom, manja je šansa za uspeh pregovora EU Komisije. Euroseeds poziva Nacionalne Seminarske Asocijacije (NSAs) na solidarnost po ovom pitanju.

Velika Britanija, lobiranje za ekvivalenciju između UK i EU. U pomenute pregovore nije uključeno seme krompira, s obzirom da ne postoji namera UK da prati pravila EU u pogledu ove biljne vrste.

- Izvoz tretiranog semena: Naglašeno je, po pitanju zahteva za izvoz semena tretiranog suspendovanim pesticidima, da Euroseeds ne može puno da učini vezano za odluke EU Parlamenta, odnosno nadležnih u zemljama članicama. Sekretarijat je angažovao advokatsku kancelariju sa bogatim iskustvom, kako bi se pokušalo razjasniti ovo pitanje i uputiti predlog Evropskoj Hemijskoj Agenciji. Kada se sačini konačan predlog, prvo će biti upućen NSAs na razmatranje.

Nadležni u Belgiji su doneli hitno odobrenje za Neonic tretman semena šećerne repe, a Euroseeds lobira za odluke za hitno odobrenje generalno, naravno za specifične slučajeve i korišćenje. U Francuskoj se vodi diskusija vezano za derogaciju.

Deo II (18.03.2021., 14:30 – 18:00)

5. Inovacije u oplemenjivanju biljaka (PBI): Ova tematika postaje prioritetno pitanje u lobiranju koje sprovodi Euroseeds. Činjenica je da će isticanje važnosti inovativnosti u poljoprivredi i semenarskom sektoru, kao i edukacija javnosti, doprineti razvoju i većoj svesti o značaju upotrebe sertifikovanog semena, kao osnove za ulaganje u oplemenjivanje.

Kada su u pitanju Nove genetske tehnike (NGTs), Euroseeds smatra da se mora zauzeti stav u regulatornom pogledu, kao i u pogledu transparentnosti.

- Euroseeds, plan lobiranja za PBI sačinjen je u skladu sa političkim događajima koji slede:
 - 01-04.06. – EU Zelena nedelja (fokus na životnu sredinu),
 - Prva nedelja juna – ETP, Biljke za budućnost,
 - 03.06. – EU Parlament glasa za „Farm to Fork“ (F2F) strategiju.

Krajem aprila se očekuje publikovanje studije EU Komisije vezano za ekonomski značaj i potencijal NGTs i nastalih proizvoda, kao i stav da trenutna regulativa vezana za ovu tematiku ograničava biljni sektor.

Noleppa studija (Vrednost oplemenjivanja biljaka u EU sa socio-ekonomskog i aspekta životne sredine) je u toku, biće izdata krajem aprila, a prezentovanje za NSAs se planira tokom maja meseca. Studija se priprema prema dogovoru sa nacionalnim asocijacijama Nemačke, Francuske, Italije, Španije i UK, za slučajeve: vode, efikasnosti korišćenja resursa, CO₂, biodiverziteta i dr.

EU Parlament radi na sopstvenoj inicijativi (nije regulatorna), vezano za strategiju F2F. Ovo će biti od krucijalnog značaja, uključujući pozitivan stav vezano za PBI, da se podstakne rad EU Komisija na regulatornom pitanju PBI.

NSAs treba da sačine plan lobiranja na nacionalnom nivou, sa dve tematike za diskusiju: Nove tehnike oplemenjivanja (NBTs) i F2F strategija. Euroseeds predstavlja lidera u ovome, međutim, situacija na nacionalnom nivou je veoma važna za formiranje jedinstvenog glasa/stava na EU nivou. Isto tako je važno razmatranje na nivou kompanija. NSA treba da rukovodi diskusijom, kreira planove i lobira, organizujući razgovore sa naučnicima/oplemenjivačima, novinarima/mediji, kao i unutar same Asocijacije/svojih članova.

Tokom 2020., u pojedinim državama, bio je organizovan određeni broj PBI webinar-a, a planira se i određeni broj događaja u 2021., sa fokusom na Centralnu i Istočnu Evropu.

Regulatorne opcije: na osnovu SWOT analize (2018), radna grupa PBI razmatrala je regulatorno pitanje ove tematike, uz zaključak za sledeće opcije: Amandman regulative 2001/18 kojim bi se isključile biljke dobijene putem NBTs iz GMO regulative ili Ekstra Regulativa za verifikaciju regulatornog statusa NGTs proizvoda.

Glavno pitanje jeeste Regulatorna izjava – GMO ili nonGMO!

Odluke UO Euroseeds:

- UO potvrđuje stav Euroseeds iz 2018; Potrebna je promena Direktive 2001/18 u pravcu da se isključe proizvodi dobijeni slučajnom ili ciljanom mutagenezom, koja se takođe može desiti i u prirodi, a koji ne sadrže stranu DNK;
- Euroseeds podržava proces koji će dovesti do bržeg regulatornog rešavanja pitanja GMO/nonGMO statusa biljnih sorti i definisanje verifikacije/validacije u praksi u procesu registracije sorti;
- Ova validacija bi trebala biti odgovornost nadležnog tela za registraciju sorti, bazirana na jasno definisanim kriterijumima, strogim rokovima i uzajamnog priznavanja odluka između zemalja članica;
- Sekretarijat i Radna grupa PBI treba da sačine konkretan predlog za takvu proceduru, sa svim neophodnim elementima, uzimajući u obzir postojeće zahteve u drugim državama.

Transparentnost: Diskusija vezana za transparentnost NGTs je multidimenzionalna – od principa „pravo na saznanje“ i zahteva za transparentnošću, do specifičnih zahteva za informacijama vezano za tržištem i „vrednosne lance“. Pravilne informacije vezano za ovu tematiku su veoma značajne za napredak regulatornog pitanja. Npr. u Holandiji se sprovodi diskusija da li da se striktno obeležavaju proizvodi ili samo koristite oznake kvaliteta; u UK se sprovodi diskusija da se NGTs isključe iz GMO regulative, kao i pitanje transparentnosti i sledljivosti (protiv su obeležavanja proizvoda). Trenutno gledište Euroseeds je protiv obaveznog obeležavanja ali da se informacije vezano za NGTs učine široko dostupnim/kreiranje baza podataka.

Napomenuto je da je imperativ da semenska industrija mora imati jasno gledište, vezano za transparentnost koja treba da omogući izbor za potrošače i farmere. Ovo gledište se mora predstaviti kroz zvanični stav Euroseeds, koji bi se uključio u diskusiju i uticao na rezultat studije EU Komisije.

Odluke UO Euroseeds:

- Evropski semenarski sektor čvrsto podržava i uvažava slobodu izbora za farmere, kao i interesovanje za informacije;
- Da bi se praktično podržao i olakšao izbor na osnovu informacija, Euroseeds se zalaže da se kao obavezne, obezbede informacije o svim sortama nastalim putem NGTs, kao i da budu dostupne na nacionalnim sortnim listama i na EU Common Catalogue;
- Ova obaveza treba da uključuje sorte nastale klasičnim oplemenjivačkim metodama ali gde pedigre uključuje najmanje jednu sortu nastalu korišćenjem NGTs;
- Euroseeds je mišljenja da bi ovakve informacije morale biti dostupne javnosti, bez troškova za potrošače;
- Ovakve informacije će obezbediti punu slobodu izbora za farmere i proizvođače, kao i „vrednosne lance“, koji ne žele ili ne dozvoljavaju korišćenje NGTs u svojim proizvodima.

Globalno razmatranje i organizacija: Transparentnost/izbor/usaglašenost predstavljaju pitanja inicijative Globalni Sistem Upravljanja Kvalitetom za PBI proizvode, od strane Global Stewardship Group (GSG), u kojoj učestvuju i predstavnici ISF i ASTA (glavni učesnik je US i multinacionalne kompanije). Naglašeno je da semenarska industrija još uvek nema jasan stav po ovom pitanju, niti na EU, niti na međunarodnom nivou. Neke nacionalne asocijacije i kompanije veoma kritikuju GSG inicijativu za PBI jer može zahtevati specifično „obezbeđenje kvaliteta“, odnosno mere rukovođenja i usaglašavanja, pored već postojećih zakonskih obaveza i shodno tome se smatra opterećujućim (skupim), posebno za srednja i mala preduzeća. Prema ovoj inicijativi bi se uvela posebna kategorija proizvoda, sa posebnom regulativom, sa čime se semenarska industrija ne slaže. Generalno, Euroseeds treba da ima vodeću aktivnu ulogu u predstojećim diskusijama, kao i da donese EU-specifične okvire kako bi se obezbedila

maksimalna fleksibilnost i minimum troškova za bilo koji budući program za evropske kompanije.

Odluke UO Euroseeds:

- UO Euroseeds priznaje tekuće diskusije na različitim forumima koje razmatraju opcije kojima bi uverili različite zainteresovane strane da, očekivana široka primena oplemenjivačkog metoda ciljane mutageneze i puštanje u promet takvih sorti, neće ugroziti promet i korišćenje požnjevenog materijala;
- Euroseeds nastavlja da podržava ovakve diskusije u cilju olakšavanja uvođenja ovakvih poboljšanih sorti na globalnom tržištu, kao i prepoznavanja koristi od „multi-stakeholder“ pristupa u razvijanju odgovarajućih programa i pristupa;
- Ovakve informacije će obezbediti punu slobodu izbora za farmere i proizvođače, kao i „vrednosne lanace“, koji ne žele ili ne dozvoljavaju korišćenje NGTs u svojim proizvodima;

Platforma licenciranja – patentabilnost za ratarske biljne vrste (IP licenciranje):

Inicijativa je potekla od strane privatnih kompanija, a uloga Euroseeds je da obezbedi diskusiju i razmatranje ovog pitanja od strane semenarske industrije. EU Komisija će krajem aprila prezentovati stavove po ovom pitanju, a implementacija bi trebala da startuje 2022. godine.

Odluke UO Euroseeds:

- UO Euroseeds uvažava sumnju koju su oplemenjivači izrazili, vezano za dostupnost i uslove za pristup ključnim tehnologijama i komercijalno dostupnim biljnim sortama koje su zaštićene – pravo intelektualna svojine, u odnosu na najnovije metode oplemenjivanja generalno, posebno metode „gene editing“. UO takođe uvažava zabrinutost koju su izrazile ostale zainteresovane strane u pogledu uticaja specifičnog prava intelektualne svojine (najnovije metode oplemenjivanja) na strukturu sektora oplemenjivanja biljaka, kao i na razvoj i raznolikost njihovih proizvoda – biljnih sorti;
- Euroseeds i dalje čvrsto stoji iza svog stava da je širok pristup oplemenjivačkim tehnologijama i komercijalno dostupnom genetskom materijalu, zaštićenom intelektualnom svojinom, preduslov za inovativnost na celokupnom tržištu. Isto tako, Euroseeds promoviše i podržava razvoj široko prihvaćenih mehanizama i pravila putem platformi licenciranja intelektualne svojine;
- Naglašeno je da je slična Međunarodna Platforma Licenciranja usvojena za povrtarske biljne vrste, te da Euroseeds promoviše razmatranje sličnog pristupa i za ratarske biljne vrste;
- UO Euroseeds potvrđuje da je prvi korak po ovom pitanju, sporazum na nivou EU, kao i država EPO, Rusije i Ukrajine, na čega su i fokusirane trenutne rasprave. Gledište UO je da, kada se dogovori takva evropska platforma, diskusija treba da se proširi i na druge teritorije, s obzirom na to da je oplemenjivanje biljaka i semenarski biznis međunarodnog karaktera.

Deo III (19.03.2021., 09:30 – 12:15)

6. Biodiverzitet i tržište semena: Slično kao za NGTs studiju, EU Savet je zahtevao od EU Komisije da sačini studiju o mogućnosti nastavka rada na reviziji EU regulative vezane za promet semena. Komisija je angažovala ICF konsultantsku agenciju za ovaj posao, a očekuje se da će Komisija ovu studiju prezentovati Savetu do kraja aprila 2021.

Euroseeds, u pogledu ove tematike, sprovodi diskusiju vezano za VCU i DUS testiranja.

DUS: Generalno, postoji potpuno slaganje da DUS mora ostati preduslov za registraciju i zaštitu sorti („jedan ključ, više vrata“).

VCU: Neki od članova su zagovornici brisanja/modifikovanja uslova VCU testa za pojedine biljne vrste, odnosno sve se može svesti na različite pristupe: deskriptivni, nediskriminatorni ali obavezni VCU ili dobrovoljni VCU, u zavisnosti od određenih segmenata tržišta. Semenarski sektor mora uvažiti želje svojih kupaca, a tamo gde farmeri podržavaju VCU test, nemoguće je zalagati se za brisanje ovog testa. Takođe, postavlja se pitanje uvođenja kriterijuma/“prag“ za VCU test. Zaključak UO je da se sačeka prezentovanje studije od strane Komisije, te da se sprovede razmatranje navedenih pitanja.

Sertifikacija: Za očekivati je da članovi mogu imati različite stavove, zavisno od biljne vrste (kao i povezanih pitanja FSS – farmerovog semena). Takođe, naglašeno je da sertifikacija i kriterijumi vezani za zdravlje bilja, mogu postati važne zaštitne mere u slučaju da se za pojedine biljne vrste ublaže mere za DUS i/ili VCU testove.

7. Ostala pitanja:

Strategija „Farm to Fork“/Strategija Biodiverziteta: Sekretarijat Euroseeds je potpuno uključen u diskusije po ovoj tematici na svim nivoima, posebno prema EU Parlamentu. Ovaj proces u EP je još uvek složen i težak zbog jakog interesa mnogih Odbora (Životne sredine, Poljoprivrede, Razvoja, Prometa i sl.), kao i zainteresovanih strana sa vrlo oprečnim gledištima. Zajedno sa revidiranom Noleppa studijom, ishod bi mogao pomoći u daljem pozicioniranju semenarskog sektora, s obzirom na mnoštvo ciljeva i opcija politike i njihov potencijalni uticaj. Takođe je naglašena direktna veza između diskusija vezanih za F2F i PBI, kao i ciljeva revizije regulative vezane za tržište semena.

Proteinski plan: Radna grupa za pitanje proteina razrađuje dokument o stavu Euroseeds, naglašavajući glavnu ulogu oplemenjivanja biljaka u sprovođenju ciljeva proizvodnje proteina u EU (Protein Plan, Green Deal, F2F strategija), a dogovoreni su i dalji koraci u lobiranju.

Zajednička agrarna politika (CAP): EU Komisija se zalaže za uključivanje ciljeva F2F i Strategije Biodiverziteta u CAP, dok EU Savet insistira da treba uključiti „samo pravno obavezujuće“ inicijative. Euroseeds nastavlja da razmenjuje stavove i podržava COPA-COGECA u diskusijama, a rezultati Noleppa studije biće od pomoći da se ponovo istaknu konsekvence predloženih ciljeva F2F strategije.

Nakon dalje diskusije, dogovoreno je da se Sekretarijat zaduži da radi sa aktivnim članovima u pripremi konkretnih opcija i predloga za diskusiju i donošenje odluka UO na sledećem sastanku.

Sledeći sastanak UO planiran je da se održi “fizički”, ukoliko aktuelna situacija pandemije dozvoli, za 09.09.2021., 10:30 – 17:30, uz organizovanu večeru i 10.09.2021., 9:00 – 12:30.

Generalni sekretar

Prof. dr Svetlana Balešević Tubić